

SODELOVANJE VEČ OSEB PRI IZVRŠITVI KAZNIVEGA DEJANJA – IZZIV ZA KAZENSKO PRAVO

Matjaž Ambrož: Storilstvo in udeležba v kazenskem pravu, 1. natis, IUS-Software, GV Založba, Ljubljana 2014, 247 strani.

Dr. Matjaž Ambrož, izredni profesor za kazensko pravo na Pravni fakulteti Univerze v Ljubljani in raziskovalec na Inštitutu za kriminologijo, je strokovni in širši javnosti znan kot avtor temeljnih kazenskopravnih monografij (na primer *Kaznivo dejanje in njegove vrednostne prvine*, Inštitut za kriminologijo, Ljubljana 2007), soavtor učbenika za kazensko pravo (L. Bavcon, A. Šelih, D. Korošec, M. Ambrož, K. Filipčič, *Kazensko pravo: splošni del*, Uradni list RS, Ljubljana 2014) ter avtor številnih znanstvenih, strokovnih in poljudnih člankov. Za prof. dr. Ambroža je značilno, da pravne probleme obravnava dogmatično dosledno, vendar na zanimiv in razumljiv način, pri čemer upošteva tudi življenjske posledice in vrednostno dimenzijo pravnih teorij oziroma odločitev. V tem duhu je napisana tudi monografija *Storilstvo in udeležba v kazenskem pravu*, v kateri se avtor ukvarja s težavami, ki jih kazenskemu pravu povzroča sodelovanje več oseb pri izvršitvi kaznivega dejanja. Knjiga je opremljena z ilustracijami Samire Kentrić, ki bralca na duhovit način napotujejo na posamezne elemente storilstva in udeležbe.

1. RAZMEJITEV MED STORILSTVOM IN UDELEŽBO

Monografija je razdeljena na dva dela, in sicer je v prvem delu obravnavano storilstvo, v drugem pa udeležba (v ožjem pomenu). V prvem delu avtor najprej predstavi dva temeljna modela obravnavanja sodelovanja več oseb pri kaznivem dejanju, in sicer ekstenzivno pojmovanje storilstva, ki vse sodelujoče pri izvršitvi kaznivega dejanja ne glede na intenzivnost njihovega prispevka šteje za storilce, ter restriktivno pojmovanje storilstva, ki si prizadeva razlikovati med storilci in udeleženci. Razlikovanje med storilstvom in udeležbo (t. i. dualizem storilstva in udeležbe), ki ga sprejema slovenski Kazenski zakonik

in po katerem je naslovljena tudi obravnavana monografija, torej ni samoumevno, temveč se nanaša na koncept restriktivnega storilstva. Avtor predstavi značilnosti obeh modelov storilstva, pri čemer opozori tudi na prednosti in odprte dileme pri vsakem od njiju.

2. STORILSTVO

V nadaljevanju se avtor posveti razmejitvi med storilstvom in udeležbo, pri čemer predstavi objektivne, subjektivne in mešane teorije storilstva, med slednjimi pa posebej opozori na zelo vplivno nemško teorijo o oblasti nad dejanjem (nem. *Handlungsherrschaft*), ki jo je najtemeljiteje razčlenil vplivni nemški kazenski pravnik Claus Roxin. Kot poudarja avtor, je prav obvladovanje dejanja temeljno načelo, ki se različno izraža pri posameznih oblikah storilstva. Tako se pri neposrednem storilstvu odraža v oblasti nad ravnanjem, s katerim storilec izpolni zakonske znake kaznivega dejanja, pri posrednem storilstvu je posredni storilec tisti, ki ima oblast nad voljo drugega, pri sosterilstvu pa gre za funkcionalno oblast nad dejanjem, ki se odraža v delitvi dela med posameznimi sosterilci. Težišče prvega dela knjige je prav v razčlenitvi temeljnih oblik storilstva, pri čemer avtor posebno pozornost posveti posrednemu storilstvu in sosterilstvu, ki sta teoretično mnogo bolj zahtevna od neposrednega storilstva. Avtor zelo jasno in prepričljivo oriše značilnosti in dileme posrednega storilstva in sosterilstva, pri čemer je posebej dragocena kritična analiza tuje in domače sodne prakse (npr. v zvezi s posrednim storilstvom, ki je v slovenski sodni praksi zelo skopo zastopano). Zelo zanimiv je del, v katerem avtor podrobneje obravnava nekatere posebne oblike sosterilstva (pri posebnih kaznivih dejanjih (*delicta propria*), lastnoročnih kaznivih dejanjih, opustitvenem sosterilstvu, malomarnem sosterilstvu in poskusu), s pomočjo katerih opozarja na nekatere omejitve ideje o sosterilstvu kot funkcionalni oblasti nad dejanjem.

3. UDELEŽBA

Drugi del monografije se ukvarja z udeležbo, torej z napeljevanjem in pomočjo, pri čemer avtor veliko pozornosti posveti razčlenitvi pojma akcesornosti, torej odvisnosti udeležbe od dejanja glavnega storilca. Avtor predstavi pojma kvalitativne in kvantitativne akcesornosti. Kvantitativna akcesornost se nanaša na vprašanje, katero stopnjo izvrševanja kaznivega dejanja mora doseči glavni storilec, da bi bila udeležba pri njegovem dejanju kazniva. Kvalitativna akcesornost pa se nanaša na vprašanje, katere elemente kaznivega dejanja mora uresničiti glavni storilec, da bo udeležba pri njegovem dejanju kazniva. Zelo

pomembno je poglavje, v katerem avtor predstavi probleme omejitve akcesornosti udeležbe oziroma t. i. rahljanje akcesornosti, pri čemer ima odločilno vlogo razločevanje med prenosljivimi in neprenosljivimi dejavniki. Avtor v zvezi s tem poda strnjena in pregledna merila za razločevanje med dejavniki, ki se po načelu akcesornosti prenašajo na udeležence (prenosljivi dejavniki), in dejavniki, ki jih ni mogoče prenesti na udeležence in pomenijo odstop od načela akcesornosti (neprenosljivi dejavniki). Tudi pri obravnavi napeljevanja in pomoči avtor prepriča z natančno in pregledno razčlenitvijo pojmov, za ilustracijo abstraktnih problemov pa ponudi zanimive primere iz domače in tuje sodne prakse. Na koncu drugega dela je na kratko predstavljena tudi nujna udeležba. Gre za pojav, ko so zakonski opisi določenih kaznivih dejanj oblikovani tako, da je za izvršitev dejanja potrebno sodelovanje več oseb.

4. SKLEP

Sodelovanje več oseb pri izvršitvi kaznivega dejanja bo nedvomno tudi v prihodnje pomenilo izziv za kazenskopravno dogmatiko in sodno prakso. Monografija *Storilstvo in udeležba v kazenskem pravu* je vsekakor pomemben prispevek pri premagovanju tega izziva. Avtorju je uspelo najti pravo mero med preglednostjo in poglobljenostjo obravnavane tematike, tako da vzbudi bralčevo občutljivost tudi za zahtevne probleme storilstva in udeležbe, ne da bi se izgubila rdeča nit glavne teme. Monografija je zato zanimivo in koristno branje za vse, ki se ukvarjajo s kazenskim pravom ali jih kazensko pravo zanima iz drugih razlogov. Ker so v knjigi predstavljeni in kritično ovrednoteni različni teoretični koncepti ter sodna praksa storilstva in deležbe, gre za pomemben prispevek k razvoju kazenskopravne dogmatike. Pravniki, ki se s kazenskim pravom ukvarjajo v praksi, bodo po branju knjige hitreje zaznali probleme storilstva in udeležbe ter bodo tudi dogmatično bolj opremljeni za iskanje doslednih rešitev. Knjiga se ponuja tudi kot študijski pripomoček in dodatna študijska literatura pri pedagoškem procesu na pravnih fakultetah. Zaključiti je mogoče z željo, da bodo obravnavani monografiji sledile tudi druge, ki bodo na podoben način celovito, pregledno in poglobljeno obravnavale posamezne tematske sklope kazenskega prava.

Miha Šošić,

univerzitetni diplomirani pravnik,

asistent na Pravni fakulteti Univerze v Mariboru